

ACTA UNIVERSITATIS LODZIENSIS FOLIA BOTANICA (Acta Univ. Lodz., Folia bot.)	15	257-262	2000
---	----	---------	------

KRONIKA CRONICLE

Jan T. Siciński

DR JAN WIŚNIEWSKI (1928-1998)

Dr Jan Wiśniewski w swej działalności nauko-wo-badawczej zajmował się głównie florą i roślinnością segetalną oraz ich przemianami pod wpływem działalności człowieka. Głównym obiektem badań pozostawał przez cały okres teren powiatu łowickiego.

Był długoletnim i zasłużonym pracownikiem Uniwersytetu Łódzkiego, pracując na różnych stanowiskach, od asystenta technicznego, starszego asystenta i adiunkta.

Urodził się w rodzinie chłopskiej, z ojca Jana i matki Franciszki z Więckowiczów, 29 lipca 1928 r. w Złakowie Kościelnym, gminie Zduny, powiecie łowickim, województwie łódzkim, w krajobrazie „równi jednakowych i sennych” – jak opisywała Maria Konopnicka, znanym również z dzieł malarskich Józefa Chełmońskiego i niedzielnych świętokrzyskich kazań radiowych ks. bpa Józefa Zawitkowskiego, w sercu wciąż żywej kultury ludowej dawnego Księstwa Łowickiego.

Do Szkoły Powszechnej uczęszczał w Zdunach.

Okres okupacji spędził wraz z rodzicami w Złakowie Kościelnym. W tym czasie uczęszczał na tajne komplety nauczania, kończąc zakres dwóch klas gimnazjum. Po wyzwoleniu naukę kontynuował w Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym w Zdunach, gdzie w 1949 r. uzyskał świadectwo dojrzałości.

Następnie studiował biologię na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego. W roku 1952 otrzymał dyplom ukończenia studiów wyższych I stopnia z zakresu biologii.

Od 15 lipca 1952 r. pracował w Instytucie Przemysłu Włókien Łykowych w Poznaniu, w Zakładzie Przędzalnictwa i Tkactwa w Łodzi, na stanowisku asystenta w pracowni kotoniny. Opracował i oddał do wykorzystania w przemyśle trzy wnioski naukowo-techniczne, dotyczące biologiczno-chemicznego „uszlachetnienia” włókna lnu i konopi.

30 września 1958 r. z powodu reorganizacji zakładu, przestał pracować w Instytucie.

Przez pewien okres wykonywał prace zlecone w Zakładzie Endokrynologii Akademii Medycznej w Łodzi oraz od 2 maja do 31 lipca 1959 r. pracował w Zakładzie Zwalczania Szkodników Zbożowo-Mącznych, Okręgowym Biurze na woj. łódzkie z siedzibą w Łodzi, jako kontroler techniczny, skąd zwolnił się na własną prośbę z powodu braku zainteresowania tym rodzajem pracy.

Prof. dr Jakub Mowszowicz, kierownik Zakładu Systematyki i Geografii Roślin, zatrudnił Go 15 września 1959 r. na stanowisku asystenta technicznego, na którym pozostał do 30 września 1962 r.

Jako eksternista podjął dalsze studia na kursie magisterskim (mikrobiologia) pod kierunkiem i opieką prof. dr. Wacława Mochy i dr. Faustyna Krasnodębskiego; 21 czerwca 1961 r. uzyskuje stopień magistra biologii w Katedrze Mikrobiologii Szczegółowej.

Uchwała Rady Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UŁ z dnia 23 marca 1962 r. pozwoliła Rektorowi przenieść mgr. Jana Wiśniewskiego od 1 października 1962 r. na stanowisko starszego asystenta naukowo-dydaktycznego; zajmował je do 30 września 1968 r.

Na wniosek Kierownika Katedry Systematyki i Geografii Roślin i przy poparciu Rady Wydziału awansował na stanowisko adiunkta dnia 1 października 1968 r., pracując na nim do 30 września 1981 r.

Stopień doktora nauk przyrodniczych nadała Mu Rada Wydziału BNZ UŁ 21 maja 1968 r. Tematem pracy doktorskiej były „Zbiorowiska chwastów segetalnych powiatu łowickiego (woj. łódzkie)”. Promotorem był prof. dr Jakub Mowszowicz, a recenzentami prof. dr Włodzimierz Tymrakiewicz i prof. dr Dominik Fijałkowski.

Działalność naukowo-badawcza dr. Jana Wiśniewskiego obejmuje szeroko pojętą geobotanikę, ale dominującym kierunkiem badawczym były zagadnienia związane z roślinami segetalnymi (polnymi) – florystyka, socjologia, geografia – oraz ich przemiany pod wpływem działalności człowieka. Tej tematyce pozostawał wierny przez cały okres swej pracy naukowej, a wiąże się to zapewne ze znajomością tej problematyki od najmłodszych lat, wyniesioną z pracy w gospodarstwie rolnym rodziców. Choć stosunkowo długo mieszkał

w dużym mieście, to ciągle pozostawał w emocjonalnej więzi z łanami pól, przeniesionymi na łowicki strój ludowy, a także charakterystycznym równinnym krajobrazem lat dziecięcych i młodzieńczych. Bliskość przyrody i jej rozumienie zdecydowały prawdopodobnie o wyborze kierunku studiów oraz tematyki badań naukowych. Prawie wszystkie publikacje (patrz spis) dotyczą obszaru Jego Małej Ojczyzny, przyczyniając się do poznania jej flory i roślinności segetalnej.

Od 1972 r. należał do grupy botaników (dr A. U. Warcholińska, doc. R. Sowa, dr Z. Wnuk i dr J. T. Siciński) realizującej problem resortowy „Opracowanie rejonizacji chwastów segetalnych w Polsce”. Rezultatem tych badań terenowych były liczne artykuły zamieszczone w wielu polskich czasopismach naukowych oraz referaty wygłoszone na zjazdach, sympozjach oraz konferencjach międzynarodowych, a także zespołowa nagroda II stopnia przyznana przez Rektora UŁ za osiągnięcia uzyskane w badaniach naukowych w roku 1988. Podczas ich opracowywania dał się poznać jako niezawodny członek zespołu, pełen inwencji, wyjątkowo koleżeński, a przy tym pogodny, mimo ogromu pracy i napiętych terminów.

W późniejszym okresie uczestniczył w badaniach umownych, w problemie resortowym (RE) dotyczącym roślinności południowych Kujaw.

Podczas 19. lat pracy w charakterze nauczyciela akademickiego prowadził różnorodne zajęcia dydaktyczne dla studentów biologii, na studiach stacjonarnych i zaocznych. Były wśród nich ćwiczenia z systematyki i ekologii roślin, pracownia botaniczna, pracownia specjalizacyjna i magisterska oraz ćwiczenia terenowe.

Opiekował się wieloma pracami magisterskimi. Interesujące rezultaty badawcze jednej z nich, a dotyczącej chwastów w uprawach szklarniowych m. Łodzi, opublikował w 1974 r. wspólnie ze studentem pochodzącym z Cypru – Vladimirosem Asprou.

W połowie lat 60. prowadził naukowe obozy studenckie w powiecie bełchatowskim i łowickim, za co został wyróżniony nagrodą.

Kilkakrotnie uczestniczył w pracach komisji rekrutacyjnych na I roku studiów biologii, jako sekretarz, egzaminator i członek komisji.

Prof. dr J. Mowszowicz, wieloletni bezpośredni przełożony, w opiniach do władz Uczelni pisał: „Należy podkreślić osobiste zalety charakteru, tj. skromność, wielką koleżeńskość, obowiązkowość i bardzo solidne wywiązywanie się z powierzonej sobie pracy. Znam Go jako człowieka spokojnego, miłego usposobienia i dobrego współpracownika”.

Za czynną postawę i osiągnięcia w pracy naukowej, dydaktycznej, organizacyjnej i wychowawczej był wielokrotnie wyróżniany nagrodą Rektora z okazji Dnia Nauczyciela. Przez wiele lat otrzymywał specjalny „dodatek dla nauczycieli przodujących w pracy dydaktycznej i wychowawczej”.

W związku z pogorszeniem się wzroku, nie mógł dalej kontynuować pracy naukowo-dydaktycznej w Uniwersytecie Łódzkim i poprosił Rektora o rozwiązanie stosunku pracy z dniem 1 października 1981 r.

Od tej daty do 1 października 1985 r. pozostawał w stanie spoczynku, zakwalifikowany przez Komisję Lekarską ZUS jako rencista III grupy inwalidzkiej.

Ze względu na poprawę stanu zdrowia i pogorszenie warunków materialnych rodziny, ponownie podjął pracę od 18 października 1985 r. na etacie naukowo-technicznym biologa specjalisty, pracując w różnych okresach w wymiarze 1/2 lub 1/3 etatu. W tym czasie zajmował się różnymi sprawami technicznymi i organizacyjnymi w zakładzie oraz kierował budową i urządzaniem ogrodu doświadczalnego przy gmachu biologii.

Kierownik Zakładu Geobotaniki i Ochrony Przyrody, prof. dr hab. Romuald Olaczek, doceniając wkład pracy i wnioskując o wyróżnienie dr. J. Wiśniewskiego nagrodą Rektora, pisał: „Dr J. Wiśniewski pełni trudne obowiązki związane z tworzeniem ogrodu dydaktyczno-doświadczalnego przy Gmachu Biologii. Dzięki Jego pracy zostało wprowadzone ok. 600 gatunków roślin i ogród może już służyć celom dydaktycznym”. Z okazji Dnia Edukacji Narodowej 14 października 1988 r. „za wyróżniające się wykonanie obowiązków pracowniczych” Rektor UŁ przyznał Mu nagrodę pieniężną. Rozwiązanie umowy o pracę nastąpiło 31 grudnia 1993 r.

Należał do następujących towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Botanicznego, Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika, Ligi Ochrony Przyrody. Przez dwie kadencje był skarbnikiem Łódzkiego Oddziału PTB.

Powiązania z wsią powodowały Jego przynależność do organizacji, jak: Związek Młodzieży Wiejskiej „Wici” (1946–1949), Związek Młodzieży Polskiej (1949–1952) i Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego (od 1969), a potem Polskiego Stronnictwa Ludowego. W pewnym okresie był sekretarzem Wydziałowego Koła Akademickiego ZSL przy Wydziale BNZ UŁ oraz członkiem Komisji Rolnictwa Prezydium Rady Narodowej m. Łodzi.

W uznaniu zasług w wielu dziedzinach pracy zawodowej i społecznej otrzymał liczne odznaczenia, a w tym Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (27 czerwca 1984) oraz Honorową Odznakę m. Łodzi (13 listopada 1971).

Po przejściu na emeryturę nie zerwał kontaktów powstałych w czasie długich lat pracy. Uczestniczył w spotkaniach, zebraniach i posiedzeniach naukowych, odwiedzał kolegów.

Był człowiekiem skromnym, spokojnym, taktownym i koleżeńskim, mającym bezpośredni stosunek do ludzi. Cechowała Go życzliwość wobec młodzieży akademickiej i kolegów w pracy. Wrodzony optymizm, humor i pogoda – pozwalały na pokonywanie kłopotów i trudności, które Go nie omijały.

Odszedł niespodziewanie, z czym trudno się pogodzić, gdyż jeszcze kilkanaście dni wcześniej był w Katedrze, jak zwykle żartujący oraz pogodny.

Zmarł 19 września 1998 r. Po Mszy św. żałobnej pochowany został na cmentarzu parafialnym w łódzkich Łągiewnikach, żegnany przez najbliższą rodzinę, władze Uczelni, grono kolegów z pracy i znajomych.

Jan T. Siciński

WYKAZ PUBLIKACJI

1. Wiśniewski J. 1963. *Wpływ niektórych grzybów na rozkład włókna Cannabis sativa L.* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 15: 33–46.
2. Wiśniewski J. 1965. *Niektóre rzadsze chwasty powiatu łowickiego.* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 18: 131–134.
3. Wiśniewski J. 1966. *Materiały do flory rowów przydrożnych i śródpolnych powiatu łowickiego.* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 22: 155–159.
4. Wiśniewski J. 1967. *Echinochloëto-Setarietum Kruseman et Vlieger (1939) 1940 w uprawach ziemniaków i buraków w pow. łowickim.* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 23: 133–144.
5. Wiśniewski J. 1968. *Występowanie zespołu maku piaskowego – Papaveretum argemonis w powiecie łowickim.* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 28: 119–123.
6. Wiśniewski J. 1969. *O występowaniu zespołu Digitarietum ischaemi R. Tx.et. Prsg. (1942) 1950 w powiecie łowickim.* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 31: 111–115.
7. Wiśniewski J. 1970. *Zespół Vicietum tetraspermae Kruseman et Vlieger 1939 w pow. łowickim (woj. łódzkie).* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 36: 53–61.
8. Wiśniewski J. 1971. *O zespole Lamio-Veronicetum politae Kornaś 1950.* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 41: 141–144.
9. Wiśniewski J. 1971. *Zespół Arnosero-Scleranthetum (Chouard 1925) Tx. 1937 w pow. łowickim (woj. łódzkie).* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 41: 135–139.
10. Wiśniewski J. 1971. *Zespół Centunculo-Anthoceretum (W. Koch 1926) Moor 1937.* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 41: 131–134.
11. Wiśniewski J. 1972. *Chwasty polne woj. łódzkiego, cz. I.* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 51: 93–103.
12. Wiśniewski J. 1974. *Chwasty polne woj. łódzkiego, cz. II.* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 54: 41–45.
13. Wiśniewski J. 1974. *Zmiany w składzie zbiorowisk segetalnych w PGR Różany (woj. łódzkie) w latach 1964–1973.* „Phytocenosis. Biuletyn Fitosocjologiczny”, 3. 3/4: 251–258.
14. Wiśniewski J. 1976. *Chwasty polne północnych obszarów woj. łódzkiego, cz. III.* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 2: 49–58.
15. Wiśniewski J. 1976. *Chwasty polne północnych obszarów woj. łódzkiego, cz. IV.* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 8: 17–29.
16. Wiśniewski J. 1978. *O zmianach zachwaszczenia upraw roślin okopowych i warzywnych w wybranych stanowiskach na obszarze Polski Środkowej.* Acta Uniw. Lodz., Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 20: 171–182.
17. Wiśniewski J., Asprou V. 1974. *Chwasty w uprawach szklarniowych m. Łodzi.* Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., ser. II, 54: 47–57.

18. Siciński J. T., Sowa R., Warcholińska A. U., Wiśniewski J., Wnuk Z. 1974. *Kalcyfilne chwasty woj. łódzkiego i półn.-zach. części woj. kieleckiego*. [W:] Kuźniewski E. (red.). *Rejonizacja chwastów segetalnych dla potrzeb rolnictwa. Materiały Sympozjum zorganizowanego w ramach realizacji problemu 104*. IUNG, Puławy: 223–244.
19. Siciński J. T., Sowa R., Warcholińska A. U., Wiśniewski J., Wnuk Z. 1976. *Wpływ stosowania herbicydów na zmiany stanu i stopnia zachwaszczenia upraw zbóż w środkowej Polsce*. [W:] *Sbornik dokladov VIII-go naučnogo simpoziuma po temie „Ekologičeskie aspekty mnogoletnego primenenija gerbicydov w sel'skom chozajstve”*. IUNG, Wrocław: 269–284.
20. Siciński J. T., Sowa R., Warcholińska A. U., Wiśniewski J., Wnuk Z. 1977. *Wyniki badań nad rejonizacją chwastów segetalnych w różnych kompleksach rolniczo-produkcyjnych w woj. łódzkim i północno-zachodniej części woj. kieleckiego*. [W:] Kuźniewski E. (red.). *Wyniki badań nad rozmieszczeniem niektórych gatunków chwastów segetalnych w różnych regionach kraju. Sprawozdanie z tematu resortowego 104. 02 za lata 1971–1975*. Puławy–Opole: 137–167.
21. Siciński J. T., Sowa R., Warcholińska A. U., Wiśniewski J., Wnuk Z. 1978. *Zróznicowanie florystyczno-ekologiczne zbiorowisk segetalnych w środkowej Polsce*. [W:] R. Sowa, A. U. Warcholińska (red.). *Niektóre aspekty ekologii chwastów segetalnych. Materiały II Krajowej Konferencji zorganizowanej w ramach realizacji problemu 104*. IUNG, Puławy–Wrocław, Inst. Biol. Środowiskowej UŁ, Łódź: 27–40.
22. Siciński J. T., Sowa R., Warcholińska A. U., Wiśniewski J., Wnuk Z. 1978. *Przegląd flory segetalnej środkowej Polski*. [W:] *Niektóre aspekty ekologii chwastów segetalnych. Materiały II Krajowej Konferencji zorganizowanej w ramach realizacji problemu 104*. IUNG, Puławy–Wrocław, Instytut Biol. Środowiskowej UŁ, Łódź: 41–57.
23. Siciński J. T., Sowa R., Warcholińska A. U., Wiśniewski J., Wnuk Z. 1979. *Wyniki badań nad chwastami w punktach stałych na wybranych kompleksach glebowo-rolniczych środkowej Polski*. [W:] *Niektóre aspekty ekologii chwastów segetalnych. Materiały II Konferencji zorganizowanej w ramach realizacji problemu 104*. Inst. Ekologii i Ochrony Środowiska AR w Szczecinie. IUNG, Puławy–Wrocław, Szczecin: 41–44.
24. Sowa R., Warcholińska A. U., Wiśniewski J. 1994. *Występowanie wybranych gatunków chwastów w uprawach rolniczych. Makroregion Środkowy. Suplement 1. Woj. łódzkie*. Red. H. Rola, IUNG, R. 292/5: 21–32 + rys. 30–36.
25. Warcholińska A. U., Sowa R., Wiśniewski J. 1988. *Występowanie wybranych gatunków chwastów w uprawach rolniczych. Makroregion Środkowy. Suplement 1. Woj. łódzkie*. Red. J. T. Siciński, H. Rola, IUNG, R. 220/5: 21–30 + rys. 38–46.